MBU-001-014403

MBU-001-014403 Seat No. ________

M. A. (Sem. IV) (CBCS) Examination

April / May - 2018

Sanskrit : Paper-12

(Vedanta)

(Old Course)

Faculty Code : 001
Subject Code : 014403

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **૧૪**

1 Translate any **two** of the following Passages : **14**

(१) उच्यते – यागादिरेव धर्मः । तल्लक्षणम् – वेदप्रतिपाद्यः प्रयोजनवदर्थो धर्मः इति । प्रयोजनेऽतिव्याप्तिवारणाय प्रयोजनवत् इति । भोजनादावति व्याप्तिवारणाय वेदप्रतिपाद्यः' इति । अनर्थफलकत्वादनर्थभते श्नेनादावति व्याप्तिवारणाय 'अर्थ' इति ।

(२) तत्राज्ञातार्थज्ञापको वेदभागो विधिः । स च तादृशप्रयोजनपदर्थ विधानेनार्थवान् यादृशंचार्थ प्रमाणान्तरेणाप्राप्तं विधते । यथा – 'अग्निहोत्रं जुहुयात्स्वर्गकामः' इति विधिर्मानान्तरेणाप्राप्तं स्वर्गप्रयोजनवद्धोमं विघते, अग्निहोत्र होमेन स्वर्ग भावयेदिति वाक्यर्थ बोधः ।

(३) सापि त्रिविधा – विभक्तिरूपा, समाजाभिधानरूपा, एकपदरूपा चेति । तत्र विभक्ति श्रुत्याङ्गत्वं यथा 'व्रीहिभिर्यजेत' इति तृतीयाश्रुत्या व्रीहीणां यागाङ्गत्वम् । तदपि पुरोडाशप्रकृतितया । यथा पशोर्हदयादिरूपहविः प्रकृतितया यागाङ्गत्वम् ।

(४) प्रयाजानां 'समिधो यजति' 'तनूनपातं यजति' इत्येवंविधपाठक्रमाद् यः क्रमः स ब्राह्मणपाठक्रमात् । यद्यपि ब्राह्मणवाक्यान्यर्थ विधाय कृतार्थानि, तथापि प्रयाजादीनां क्रमस्मारकान्तरस्याभावातान्येव क्रमस्मारकत्वेन स्वीक्रियन्ते ।

૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો. **૧૪**

2 Translate any **two** of the following Passages : **14**

(१) अधिकारी तु विधिवदधीत वेदवेदाङ्गत्वेनापाततोऽधिगता खिलवेदार्थोऽस्मिन जन्मनि जन्मान्तरे वा काम्यनिषिद्धवर्जनपुरः सरं नित्यनैमित्तिक प्रायश्रितोपासनानुष्ठानेन निर्गतनिखिल कल्मषतया नितान्त निर्मलस्वान्तः साधनचतुष्टय संपन्नः प्रमाता ।

(२) अतिप्राकृतस्तु 'आत्मा वै जायते पुत्रः' इत्यादिश्रुतेः स्वस्मिन्निव स्वपुत्रेऽपि प्रेमदर्शनात् पुत्रे पुष्टे नष्टे चाहमेव पुष्टो नष्टज्वेत्याद्यनुभवाच्य पुत्र आत्मेति वदति ।

(३) अथ महावाक्यार्थो वर्ण्यते । इदं तत्वमसीति वाक्यं सम्बन्धत्रयेणा खण्डार्थबोधकं भवति । सम्बन्धत्रयं नाम पदयोः सामानाधिकरण्यं पदार्थयोर्विशेषणर्विशेष्यभावः प्रत्यगात्मक्षण योर्लक्ष्यलक्षण भावज्वेति तदुक्तम् –

(४) निर्विकल्पकस्तु ज्ञातृज्ञानादिविकल्पयापेक्षयाद्वितीयवस्तुनि तदाकाराकारितायाज्वित वृत्तेरतितरामेकी भावेनावस्थानम् । तदा तु बलाकारा कारीतलक्षवणानवभासेन जलमात्रावभासवदद्वितीय वस्त्वाकाराकारितचित वृत्येनवभासेनाद्वितीय वस्तुमात्रका वभासते ।

૩ 'अर्थसंग्रह'ના રચયિતા લૌગાક્ષિભાસ્કરનું વ્યક્તિત્વ અને કૃતિઓનું વર્ણન કરો. **૧૪**

3 Describe the personality and literary works of "Laugakshi Bhaskar" the author of Arthasangrah. **14**

અથવા/OR

૩ 'અર્થસંગ્રહ'ના વિષયોનું સંક્ષેપમાં સંદર્ભ-પ્રસંગ સહિત પ્રતિપાદન કરો. **૧૪**

3 Give in brief the subjects of Arth–Sangrah and elaborate with referential events. **14**

૪ વેદાન્તસારમાં નિરૂપિત મહાવાક્યાર્થ સમજાવો. **૧૪**

4 Explain 'Mahavakyartha' described in 'Vedantasar'. **14**

અથવા/OR

૪ વેદાન્તસારમાં નિરૂપિત સાક્ષાત્કારમાં ઉપયોગી એવા શ્રવણ વગેરે પાંચ સાધનો સમજાવો. **૧૪**

4 Explain five means like hearing and others described in 'Vedantasar' which are useful in 'Sakshatkar'. **14**

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : **૧૪**

5 Write critical notes on any **two** of the following : **14**

(१) परिसंख्याविधिः ।

(૨) લૌગાક્ષિભાસ્કરના મતે વેદનું લક્ષણ અને તેના વિભાગો

(2) Definition of वेदः and its division according to लौगाक्षिभास्कर

(૩) વેદાંતસારના મતે લિંગ શરીર

(3) लिंगशरीरम् according to वेदांतसारः

(૪) વેદાંતસારમાં 'અધ્યારોપ અપવાદ ન્યાય'

(4) अद्यारोपअपवाद न्यायः in वेदांतसारः